

Vinterbivy

Dette mærke er – ganske enkelt – en vinterbivuaktur med én overnatning. Mærket giver spejderne gode muligheder for at opleve den lange vinternat, som selvfølgelig er kold og mørk, men også kan være enormt hyggelig og give helt anderledes naturoplevelser, end man er vant til. En succesfuld vinterovernatning kan give spejderne en 'jeg-kan'-oplevelse, ligesom den kan danne ramme om gode sociale aktiviteter og snakke i bivuakken i løbet af den lange vinternat, hvor man ofte er i posen lang tid før normal sengetid.

Spejderne er selv med til at opføre de bivuakker, de skal sove i, ligesom de er med til at lave mad. Mærket kan fint kombineres med vandring til lejrpladsen, men bivuakkerne kan også 'bare' opføres ved fx gruppens grund.

Det er oplagt at bruge et eller to møder op til turen på forberedelse og afpudsning af relevante færdigheder (fx besnøringer, bygning af bivuak, lejropbygning osv.)

Målgruppe:

Juniorspejdere

Spejderne skal:

- Have mindst én overnatning i bivuak i løbet af vintermånederne (dec.-feb.)
- Have været inddraget i planlægningen af turen – herunder valg af lejrplads, bivuaktype og mad på turen.
- Selv stå for at opføre bivuakker og for øvrig lejropbygning under vejledning fra lederen.
- Beskæftige sig med færdigheder vedrørende vinterovernatning
- Gennemføre en aften- eller nat-aktivitet – det kunne være et kort natløb, stjernekyggeri, aftensafari eller en gåtur med slukkede pandelamper.

Relaterede mærker:

Mærket er velegnet til at få færdigheder i spil indenfor mærkerne **'Trangia-champ'** og **'Bygherre'**.

Varighed:

Minimum 18 timer.

Feedback/videreudvikling af mærket:

Har du en velegnet aktivitet eller en idé til, hvordan mærket kunne tilpasses/videreudvikles? Så skriv til program@dds.dk

Forslag til aktiviteter:

Få inspiration i aktivitetsdatabasen fx:

- Bliv fortrolig med mørke: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/210>

- Find vej i mørke - UV lys: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/847>
- Find ting i mørke - UV lys: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/848>
- Suppesymfoni: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/564>
- Stjerne tur: <https://aktiviteter.dds.dk/aktivitet/193>

Inspiration og tips til mærket: Vinterbivy

Personligt udstyr:

En vinterovernatning kan være en helt igennem fantastisk oplevelse – hvis man har det rette udstyr. Hvis man derimod har pakket sommersoveposen, eller ikke har ordentligt undertøj med, kan det blive en rigtig træls oplevelse. Udstyret behøver ikke at være dyrt for, at spejderne kan holde varmen.

Det er altså yderst vigtigt, at I gør meget ud af, at spejderne skal have det rette/nok udstyr med. Tag en snak med spejderne om udstyr forud for turen, og inddrag spejderne i at udarbejde en pakkedisse. På dds.dk findes der flere pakkelister at tage udgangspunkt i.

Er nogle spejdere i tvivl om deres udstyr, så bed dem om at tage det med, så du kan se det igennem.

Det kan være en god idé at have noget backup-/låne-udstyr med, hvis nogle spejdere alligevel kommer af sted hjemmefra uden ordentligt udstyr.

Herunder er et bud på en udstyrsliste for de elementer, der angår selve overnatningen. Bemærk, at vinter i Danmark kan være mange ting – nogle vinternætter kan en tre-sæsoners sovepose alene være fin, mens der er vinternætter, hvor minusgraderne for alvor sætter ind, og der skal mere til.

Når I er klar til at gå i posen, tag da uldent undertøj, hue, halsedisse og varme sokker på. Skal det være ekstra luksus, kan I fylde en dunke med kogende vand og putte ned i soveposen, den vil holde sig varm den første halvdel af natten. Obs. ikke alle dunke kan tåle kogende vand, men fx Nalgene kan.

*Anbefalinger til specifikt **sovegrej** for spejderne:*

- Varm sovepose (gerne decideret vintersovepose – alternativt kan en 3-sæsonspose med inderpose fungere). Har spejderne ikke en vintersovepose, så kan en stor sovepose uden på en lille sovepose gøre underværker. Det fylder mere at have med på tur, men så kan se holde varmen.
- En lagenpose, fx af fleece kan også gøre det nemmere at holde varmen. I kan evt. sy fleeceposer på et spejdermøde.
- Et liggeunderlags isoleringsevne beskrives med R-værdi. Jo højere R-værdi jo bedre isoleringsevne. I stedet for at anskaffe et dyrt oppusteligt underlag, kan to eller flere skumunderlag bruges ovenpå hinanden.
- Uldundertøj

- Varme sokker gerne uld
- Varm trøje
- Tynd blød hue (og evt. halsedisse) samt handsker
- Pandelygte

Derudover skal spejderne naturligvis have varmt tøj og fodtøj med.

Opbygning af bivuakker:

Der findes forskellige designs af bivuakker. En klassisk type bivuak er en gapahuk. Den er forholdsvis nem at bygge, og kan bygges i en størrelse, hvor en patrulje kan sove i samme bivuak.

Det er oplagt, at spejderne øver sig i at bygge bivuakker på et foregående møde og måske får opfrisket de relevante besnøringer. På dds.dk kan du finde tips til at bygge en simpel bivuak. Ligger jeres lejrlads relativt åbent, og er der lovet meget vind og nedbør, bør I overveje et vejrbestandigt og mere lukket design.

Vinter-overnatning – tips til at holde varmen:

Det er en del af mærket, at spejderne beskæftiger sig med – og afprøver – hvordan man bedst holder varmen under en vinterovernatning. Her kan man bl.a. arbejde med:

- Hvordan virker en sovepose egentlig – varmer soveposen i sig selv? Hvordan justerer man sin sovepose, så mindst muligt varme forsvinder? (Fx justering af hætte, lukning af 'krave' osv.)
- Hvad er god påklædning under en vinterovernatning? Hvorfor skal man undgå at have fugtigt tøj på? (Fx hue og halstørklæde, godt undertøj, tørre uldsokker).
- Hvilke metoder er der til bedre at holde varmen? (Fx at juniorerne kommer varme ned i soveposen, at spise snacks i løbet af natten for at holde gang i forbrændingen, lægge en dunk med varmt vand ned i fodenden osv.)

Inspiration til aften-/nat-aktivitet:

Spejderne skal på en specifik aften- eller nat-aktivitet i løbet af turen. Det kan fx være:

- **Et kort natløb:** Et løb, hvor I udnytter årstiden og mørket. Det kan fx være et refleksløb, eller et smuglerløb, hvor spejderne skal snige sig af sted og udnytte mørket til at skjule sig.
- **Stjernekyggeri:** Hvis der er klart vejr – og I ellers ikke overnatter midt inde i en by – kan vinterhimlen være godt fascinerende at kigge på. Lav fx noget varm kakao, og find et godt sted, hvor I kan se på stjernerne. Skal spejderne virkelig have noget ud af det, kan I måske invitere en lokal amatørastonom, eller en af lederne kan fortælle to eller tre historier om det fascinerende og ufattelige ved stjernerne og universet.

- **Aftensafari:** Kan I se – eller finde spor efter – nataktive dyr? Er der sne, kan I prøve at finde dyrespor i sneen. Om vinteren går mange dyr i hi eller dvale, mange fugle trækker sydpå, og de fleste insekter dør. Aftensafarieren kan derfor også danne udgangspunkt for at tale om, hvor dyrene egentlig er om vinteren – og hvilke dyr der er tilbage.
- **Gåtur med slukkede pandelamper:** Sluk pandelamperne, og lad øjnene vænne sig til mørket, mens I går på opdagelse i skoven/krattet.

Madlavning:

Spejderne skal selv stå for madlavning ved lejrpladsen. Dette kan dække mad over bål, på stormkøkken eller lignende.

Sporløs færden:

Spejdere og ledere skal overholde princippet om sporløs færden. Det betyder i al enkelthed, at man så vidt muligt efterlader naturen og omverdenen, som da man kom. Sporløs færden dækker, at man:

- Tager hensyn til naturen og ikke forstyrrer dyr eller fugle
- Ikke kaster affald i naturen, brænder det, der kan brændes, graver det ned, som kan rådne og tager resten med jer hjem
- Kun lave bål, som ikke skader naturen eller efterlader sig spor
- Leder efter allerede etablerede overnatningspladser eller laver en ny, hvor den ikke gør skade på naturen
- Overholder de gældende regler for bål, uanset om det drejer sig om bålforbud eller indsamling af brænde.

Evaluering:

Det er en god idé at evaluere turen efterfølgende – både for at få et billede af, hvad spejderne fik ud af turen, og for at få inspiration til lignende ture i fremtiden.

- Evalueringen kan laves enten umiddelbart før I siger farvel for denne gang (hvis spejderne altså ikke er for trætte), eller på et efterfølgende møde.
- Snak med spejderne om, hvad de synes var fedt ved turen. Havde de en god oplevelse? Hvordan ville de beskrive turen for deres klassekammerater? Fik de deres færdigheder i spil? Var turen for hård eller for let? Vil de gerne planlægge mere selv på en fremtidig tur? Hvad ville være en fed tur næste gang? Kunne de enkelte patruljer finde på selv at arrangere en tur?

Links, inspiration og mere info:

- dds.dk/påtur – *masser af inspiration til ture i ind- og udland*
- udinaturen.dk – *oversigt over lejrpladser, sheltere m.m.*
- dds.dk/mad – *forskellige opskrifter og inspiration til turmad*

- hyttefortegnelsen.dk – *oversigt over spejderhytter o. lign. i Danmark*